

Lunds universitet
Sociologiska institutionen

Syns det inte, finns det inte

- en studie om sex mot ersättning

Författare: Alice Grevholm & Therese Palm
Kandidatuppsats: SOCK04, 15 hp
Vårterminen 2019
Handledare: Magnus Ring

ABSTRAKT

Författare: Alice Grevholm & Therese Palm

Titel: Syns det inte, finns det inte - en studie om sex mot ersättning

Kandidatuppsats: SOCK04, 15 hp

Handledare: Magnus Ring

Sociologiska institutionen, vårterminen 2019

Trots att sexköpslagen och olika hjälpinsatser har bidragit till en minskning av sex mot ersättning på gatan, uppmärksammade #metoo-rörelsen problematiken kring den dolda varianten av sex mot ersättning som främst har sin grund på internet. Detta öppnade upp en värld som få hade insikt i, som det fanns lite information om och som det bedrivits lite forskning kring. Genom att intervjua personer som på olika sätt arbetar med fenomenet och ställa deras beskrivning av dagens sex mot ersättning i relation till hur fenomenet har betraktats historiskt, har denna studie till syfte att bidra med förståelse kring dagens sex mot ersättning. Utifrån experternas beskrivningar är analysen uppdelad i tre avsnitt: Ett som rör definitionen av fenomenet, ett som rör platsen för vart det förekommer samt ett avsnitt om de personer som är involverade, d.v.s. säljare och köpare av sex. Till vår hjälp har vi använt oss av Foucaults diskursteori, Douglas teori om renhet och fara samt Goffmans stigmatteori. Definitionen av sex mot ersättning har visat sig bero mycket på experternas bakomliggande intresse, d.v.s. deras diskurser. Dessa diskurser styr också hjälpinsatsernas intressen vilket har visat sig t.ex. kunna påverka platsen för vart sex mot ersättning förekommer. Att fenomenet har minskat på gatan kan bero på de effektiva åtgärder som drivits av intresset att städa undan den synliga problematiken, medan fenomenets ökning på internet kan bero på att det är lägre prioriterat och en nyare företeelse som det råder mer okunskap kring. Slutligen har vi sett att säljare av sex tenderar att bli kategoriserade utefter utsatthet, något som kan leda till att inte alla får stöd vilket således kan skapa förståelse kring varför vissa säljer sex. När det kommer till köpare av sex har vi sett att de insatser och åtgärder som finns inte är tillräckligt effektiva för att avvärja personer från att köpa sex, vilket kan skapa förståelse kring varför vissa fortfarande gör det.

Nyckelord: Prostitution, sex, ersättning, diskurs, stigma, plats, internet

FÖRORD

Först och främst vill vi ägna ett stort TACK till vår handledare Magnus Ring som visat engagemang och ett genuint intresse för vårt arbete, samt kommit med avgörande tips och råd under studiens gång! Vi vill även ge en eloge till de personer som ställde upp på intervjuer och gav oss en stund av deras tid. Sist men inte minst vill vi tacka våra katter Iza, Theo och Hugo! Utan deras kärlek hade denna uppsats inte varit möjlig.

Innehållsförteckning

ABSTRAKT	
FÖRORD	
1. INLEDNING.....	1
1.1 Syfte och frågeställning	2
1.2 Avgränsning och definitioner.....	2
2. HISTORISK TILLBAKABLICK.....	3
2.1 Tidigare regleringar av sex mot ersättning	3
2.1.1 Sexköpslagen.....	4
3. TIDIGARE FORSKNING.....	6
3.1 Tio år med lagen - Om förhållningssätt till och erfarenheter av prostitution i Sverige.....	6
3.2 Prostitutionen i Sverige 2014 - En omfattningskartläggning.....	6
3.3 Handlar det om val? - Sexhandeln via community, chatt och portal.....	7
4. METOD	8
4.1 Urval	8
4.2 Intervjuer	10
4.3 Forskningsetik	11
4.4 Analysmetod	11
5. TEORI	12
5.1 Diskurs	12
5.2 Renhet och fara.....	13
5.3 Stigma	14
6. ANALYS	15
6.1 Definition	16
6.1.1 Sex mot ersättning enligt experterna.....	16
6.1.2 Analys av definition.....	17
Diskurser kring sex mot ersättning	17
6.2 Plats.....	19
6.2.1 Experternas beskrivning av plats	19
6.2.2 Analys av plats.....	21
Diskurser kring platser	21

Smutsiga platser.....	23
6.3 Säljare och köpare	25
6.3.1 Experternas beskrivning av säljare och köpare	25
Säljaren	25
Köparen.....	27
6.3.2 Analys av säljare och köpare.....	29
Diskurser kring personer	29
Stigmatiserade personer	32
7. SAMMANFATTNING AV ANALYS	35
Att förstå experternas beskrivningar.....	35
Att förstå varför förekomsten har minskat på gatan.....	35
Att förstå varför förekomsten har ökat på dolda platser såsom internet.....	36
Att förstå vem det är som säljer sex idag	36
Att förstå vem det är som köper sex idag	37
8. AVSLUTANDE DISKUSSION	38
KÄLLFÖRTECKNING	39

1. INLEDNING

Prostitution, eller sex mot ersättning, har funnits genom alla tider och kallas ibland för “världens äldsta yrke”. Däremot ser förekomsten väldigt annorlunda ut idag än vad den har gjort under historiens lopp. Att gå på gatan, hora, missbrukare och hallickar är några av de stereotypa epitet som dyker upp vid tanken av fenomenet sex mot ersättning. Men dessa föreställningar försvann med bl.a. sexköpslagen som kriminaliserade köpandet av sex, vilket måste tyda på att problematiken har försvunnit. Eller?

Hösten 2015 uppmärksammades sexuella trakasserier mot kvinnor genom hashtagen #metoo. Denna rörelse fick ett stort genomslag i Sverige och kvinnor från alla håll berättade öppett historier om de sexuella övergrepp som de blivit utsatta för av män. I denna uppståndelse hördes sedan även röster från en främmande värld, en värld som det enligt vår uppfattning har pratats tyst om och vars existens har förnekats. Dessa röster tillhörde de personer som hade erfarenhet av att sälja sin kropp mot betalning i dagens samhälle. Metoo-rörelsen påvisade således en problematik som många troligtvis inte längre trodde fanns eftersom den numera ägde rum på dolda arenor och öppnade samtidigt upp för debatter, diskussioner samt frågetecken kring fenomenet. Efter att ha satt oss in i ämnet har vi märkt att det finns lite forskning som belyser hur sex mot ersättning ser ut idag, efter sexköpslagen och efter att det har minskat på gatan.

I denna studie vill vi kritiskt granska den fortsatta förekomsten av sex mot ersättning och försöka förstå hur det kommer sig att det fortfarande existerar i ett så pass långt gånget och jämställt land som vi anser att Sverige är. Detta gör vi med ett feministiskt perspektiv med en tanke om att det råder en könsmaktsordning i samhället, d.v.s. att mannen är överordnad kvinnan (Jämställ.nu 2013). Genom att se tillbaka på tidigare former av fenomenet och ställa de i relation till hur experter som i sitt yrke arbetar på området definierar samt beskriver dagens förekomst, önskar vi kunna bidra med förståelse kring dagens sex mot ersättning.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna studie är att ta reda på hur experter på området själva ser på fenomenet idag och med den beskrivningen, tillsammans med en historisk tillbakablick, kunna förstå dagens sex mot ersättning. Vår förhoppning är att få en inblick i vilka faktorer och intressen som kan ha bidragit till att fenomenet utspelar sig på de platser som det gör, samt vilka personer det är som säljer respektive köper sex. Därmed lyder den övergripande frågeställningen: Hur kan vi förstå dagens sex mot ersättning utifrån experters beskrivning?

1.2 Avgränsning och definitioner

Redan från början hade studien ett par avgränsningar såsom att vi skulle studera sex mot ersättning som i definitionen en säljare samt en köpare och inte människohandel eller trafficking, samt att fokus skulle riktas mot heterosexuella förbindelser där kvinnan är säljare och mannen är köpare. Dessa avgränsningar utgår främst från vårt intresse som har feministisk grund, men stämmer även överens med fenomenets historia och vad som har varit centralt samt ansetts mest problematiskt genom tiderna. Vi har inte till avsikt att göra en komparativ studie med andra länder och våra intervjupersoner arbetar samtliga i Malmö. Detta gör att vi avgränsar oss till Sverige och främst Malmö.

Vid våra egna resonemang och utläggningar använder vi oss av termerna sex mot ersättning och person som säljer sex (respektive köper sex) och inte prostitution eller prostituerad som är mer stigmatiserande då det antyder att en person *är* något istället för att de *gör* något. När vi återger andras ord, t.ex. i empirin, tillämpar vi dock den definition som de använt och således förekommer prostitution samt prostituerad i vissa avsnitt av vår studie.

Trots att lagen som reglerar sex mot ersättning numera faller in under 6 kap. 11 § Köp av sexuell tjänst i Brottsbalken har vi valt att använda den gamla beteckningen sexköpslagen i studien då vi anser att den är lättare att referera till, samt att förändringen av lagen inte orsakade några omfattande skillnader.

2. HISTORISK TILLBAKABLICK

Då studien har till syfte att förstå dagens sex mot ersättning måste vi ställa informationen från experterna gällande dagens situation i relation till hur den en gång har sett ut. För att samla information om ett tidigare fenomen har vi använt oss av tidigare forskning med historisk ansats. Vi anser att detta tillvägagångssätt lämpar sig bäst eftersom vi vill ha data som är nedskrivna och validerade istället för att intervjua någon som kan komma med antaganden om hur ett fenomen har sett ut en gång i tiden.

Nedan följer en redogörelse för hur sex mot ersättning har reglerats i Sverige sedan 1700-talet samt hur dagens lag gällande köp av sexuella tjänster är utformad.

2.1 Tidigare regleringar av sex mot ersättning

I Eduards bok *Kroppspolitik: om Moder Svea och andra kvinnor* (2012) redogör hon för hur sex mot ersättning institutionaliserades i den svenska politiken i form av lagar och regelverk, samt hur detta skapade gemensamma normer och tankesätt kring fenomenet (Eduards 2012, s. 136). Genom den svenska historien har sex mot ersättning upprepade gånger framställts som en fara för den allmänna ordningen då det har kopplats till bl.a. förfall, smitta, kriminalitet och droger (ibid, s. 173). Detta går att utläsa genom de lagar och tillvägagångssätt som nationen har använt sig av genom åren.

Under 1700-talet förekom sex mot ersättning vanligtvis på gästgiverier, värdshus, marknadsplatser och gator, något som senare kom att regleras av en lag som kriminaliserade koppleri och straffade de individer som drev sådana hus samt de kvinnor som sålde sex där. På slutet av 1700-talet spreds könssjukdomar bland personer som sålde sex vilket ledde till införandet av ett reglementeringssystem med kontrollåtgärder av dessa i mitten av 1800-talet (BRÅ 2000, s. 13). Stockholm var den första staden med att inrätta dessa kontrollåtgärder vilka innebar att alla kvinnor som sålde sex var tvungna att gå på regelbundna medicinska kontroller. Motivet till dessa s.k. besiktningar var att stoppa spridningen av könssjukdomar och således skydda männen. Då sex mot ersättning inte sågs som ett regelrätt arbete, trots att det numera var reglerat som ett slags arbete med dess medicinska kontroller, straffades de kvinnor som uteblev

från kontrollerna. De arresterades och föll under lösdrivarlagen, en lag som hade till syfte att upprätthålla allmän ordning och säkerhet (Eduards 2012, s. 140-141).

I slutet av 1870-talet protesterade svenska kvinnor mot regleringen av sex mot ersättning och 1878 bildades kvinnoorganisationen Federationen. Under årens lopp höll kvinnorna protestmöten och drev namnsamlingar i hopp om att avskaffa kontrollen av kvinnor som sålde sex. Dock tog det nästan 40 år innan reglementeringssystemet med dess kontrollåtgärder upphörde med ett riksdagsbeslut och 1919 kom en ny lag, Lex Veneris. Denna lag riktade sig till alla medborgare och innebar att läkare var tvungna att rapportera upptäckta könssjukdomar, oavsett klass eller kön på patienten, samt att vanliga medborgare var skyldiga att anmäla misstanke om smitta. Nu var inte längre personer som sålde sex tvingade till regelbundna kontroller men de föll ändå fortfarande under lösdrivarlagen (Eduards 2012, s. 142-143).

Forskningen under 1900-talets mitt präglades av psykopatologiska förklaringar där kvinnor som sålde sex gång på gång konstaterades som avvikande och sågs som ett hot mot både sig själva och samhället. Däremot förändrades diskussionerna kring sex mot ersättning under 1970-talet när nya röster tog plats i debatten. Personer med erfarenhet av sälja sex pratade nu öppet om de villkor som de tvingas leva under och kvinnoorganisationerna fortsatte sin kamp om lika rättigheter för alla. Samtidigt släpptes pornografin fri vilket ledde till en ökning av porrklubbar vilket även resulterade i en ökning av sex mot ersättning. Därmed tillsattes bl.a. utredningen *Prostitutionen i Sverige* för att komma till bukt med problemet. Efter påtryckningar från kvinnoorganisationer offentliggjordes denna utredning med förslag huruvida staten skulle angripa fenomenet. Detta resulterade till slut i att utredarna förmanade staten om att de åtgärder som sätts in bör utgå från standpunkten att samhället inte accepterar sex mot ersättning. Staten uppmanades således att genomföra en serie reformer i syfte att vara ett stöd för de som sålde sex, samt att skapa kontroll över företeelsen (Eduards 2012, s. 144-147).

2.1.1 Sexköpslagen

År 1995 gjordes en utredning med titeln *Könshandeln* som föreslog att staten skulle kriminalisera både säljaren och köparen. Motivet var att visa på ett ställningstagande från samhällets sida om att sex mot ersättning är oacceptabelt och därigenom hindra personer från att ge sig in i sexhandeln. Förslaget kritiserades dock av riksdagspartiers kvinnoförbund som ansåg

att kriminalisering av säljaren vore att dubbelbestraffa den som är mest utsatt. Således arbetade kvinnoförbunden aktivt med att få en lag som enbart kriminaliserade köparen med argumenten att det vore orimligt att kriminalisera den svaga parten som blir utnyttjad av andra (Eduards 2012, s.147-149). År 1999 trädde sexköpslagen i kraft som förbjöd köp, men inte försäljning av sexuella tjänster. Lagen har rötter i Kvinnofridspropositionen (Arbetsmarknadsdepartementet 1998) som bl.a. kom till för att minska våldet mot kvinnor och fick följande utformning:

Den som mot ersättning skaffar sig en tillfällig sexuell förbindelse, döms – om inte gärningen är belagd med straff enligt brottsbalken – för köp av sexuella tjänster till böter eller fängelse i högst sex månader.
För försök döms till ansvar enligt 23 kap. Brottsbalken.

(BRÅ 2000, s. 11)

Efter ett regeringsförslag (Justitedepartementet 2011, s. 9) om att höja straffnivån vid köp av sexuella tjänster infördes det 2011 en ny lag som fick plats under 6 kap. Sexualbrott i Brottsbalken. Denna fick följande utformning:

6 kap. 11 § Köp av sexuell tjänst

Den som, i annat fall än som avses förut i detta kapitel, skaffar sig en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning, döms för köp av sexuell tjänst till böter eller fängelse i högst ett år.

Vad som sägs i första stycket gäller även om ersättningen har utlovats eller getts av någon annan.

(Justitedepartementet 2011, s. 34)

Denna lagförändring kom att innebära ett bredare tillämpningsområde än den tidigare lagen då begreppet sexuellt umgänge byttes ut till sexuell handling. Med tillfällig förbindelse utesluts äktenskap och samboförhållande men inte stamkunder till de som säljer sexuella tjänster. Ersättning kan innefatta pengar men även annan egendom såsom narkotika eller mat och det räcker att ersättningen är utlovad men ännu ej betald vid genomförande av den sexuella handlingen för att brottet ska vara fullbordat (Leijonhufvud m.fl. 2017, 6 kap. 11 § s. 1-2).

3. TIDIGARE FORSKNING

Nedan redovisas forskningsrapporten *Tio år med lagen* (2008), länsstyrelsens kartläggning *Prostitutionen i Sverige 2014 - En omfattningskartläggning* (2015) samt rapporten *Handlar det om val? Sexhandeln via community, chatt och portal* (2011) utfärdad av Malmö Stad som tillsammans utgör denna studiens tidigare forskning med mer nutida inriktningar. Vi valde dessa då vi anser att de genererar kunskap om sexköpslagen och dess effekter samt en mer aktuell bild av hur sex mot ersättning ter sig idag.

3.1 Tio år med lagen - Om förhållningssätt till och erfarenheter av prostitution i Sverige

Efter 10 år med sexköpslagen i Sverige genomförde Jari Kuosmanen en studie med syfte att undersöka svenska allmänhetens attityder och eventuella erfarenheter av sex mot ersättning (Kuosmanen 2008, s. 358). I studien har han jämfört siffror från sin enkätundersökning med andra liknande undersökningar som gjorts, både innan lagens tillträde och efter (ibid, s. 360).

Det råder relativt stora skillnader mellan hur män och kvinnor ställer sig till sex mot ersättning i Kuosmanens studie, där kvinnorna är generellt mer negativt inställda till fenomenet. Vidare visade det sig att det var fler män än kvinnor som hade erfarenhet av att köpa sex, men att en minskning hade skett från 13,6 % av de deltagande männen år 1996 till 8 % år 2009. Studien visar att bara 20 % tror att lagen har gjort så att antalet sexköpare har minskat, 37 % tror istället att antalet har ökat och 43 % tror inte att någon förändring har skett. Detta visar sig stämma då det i studien bara är ett fåtal män med erfarenhet av att köpa sex som anger att de slutat helt efter lagens tillkomst. En mindre del av männen anger att de har minskat sin sexköpskonsumtion eller att de numera köper sex i mer dolda former än tidigare (Kuosmanen 2008, s. 377-378).

Kuosmanen efterfrågar bl.a. fler kvalitativa intervjuer med olika parter inom området sex mot ersättning, någonting vår studie kan tänkas uppfylla (Kuosmanen 2008, s. 380).

3.2 Prostitutionen i Sverige 2014 - En omfattningskartläggning

På uppdrag av regeringen gjorde Länsstyrelsen i Stockholm en kartläggning som visar omfattningen av sex mot ersättning i Sverige år 2014 med syfte att samla ihop och sammanställa

befintlig kunskap på området. Insamlingen består dels av befolkningsstudier och kartläggningar från olika myndigheter och verksamheter som arbetar med sex mot ersättning (Netscher & Mujaj 2015, s. 36-37).

En av dessa befolkningsstudier visar att det främst är män som både säljer och köper sex. Att det är fler män än kvinnor som säljer sex stämmer överens med tidigare mätningar som även de visar på att fler män än kvinnor har erfarenhet av att sälja sexuella tjänster. Detta resultat kan enligt Länsstyrelsen bero på ett mörkertal, att de kvinnor som säljer sexuella tjänster i Sverige inte nås av befolkningsstudier då dessa ofta är av annan nationalitet och således enbart befinner sig i Sverige tillfälligt (Netscher & Mujaj 2015, s. 9).

Kartläggningen redogör även för olika organisationers beräkningar som visar att sex mot ersättning på gatan har mer än halverats i Sverige från 1995 till 2014. Länsstyrelsen bedömer att anledningen till denna minskning dels har berott på den tekniska utvecklingen samt sexköpslagen eftersom den har haft en normativ påverkan på personer som annars kunde ha blivit potentiella sexköpare. Däremot har försäljningen istället ökat på internet. De senaste åtta åren har antalet eskortannonser som vänder sig till män som köper sex av kvinnor ökat från 304st till 6965st. (Netscher & Mujaj 2015, s. 9-10).

Länsstyrelsen efterlyser mer kontinuerliga undersökningar för att få en klarare bild av omfattningen när det kommer till sex mot ersättning idag (Netscher & Mujaj 2015, s.11).

3.3 Handlar det om val? - Sexhandeln via community, chatt och portal

Med syfte att bl.a. få en djupare inblick i försäljningen av sexuella tjänster via internet sammanförde Malmö Stad under ledning av socialsekreterare Niclas Olsson år 2011 en rapport med hjälp av enkätundersökningar och intervjuer med erfarna kvinnor och män (Olsson 2011, s. 108). Rapporten presenterar bl.a. vad de olika parterna ser för fördelar med att använda internet vid försäljning och köp av sexuella tjänster, där de uppger att möjligheten till enkel marknadsföring, tillgänglighet och anonymitet är de mest avgörande aspekterna (Olsson 2011, s. 109). Det mest förekommande forumet för första kontakt mellan två personer är enligt rapporten sexsäljarens hemsida och därefter olika sexkontaktsidor. Oavsett kön och sexualitet på de som säljer sex riktar de flesta sig till manliga köpare (ibid, s. 110). Vidare är det bara ett fåtal respondenter som meddelar att de pratar med myndighetspersonal om sina erfarenheter av att

sälja sex på internet. Detta kan tänkas bero på dåliga erfarenheter, något som 35 % av respondenterna uppger att de fått från möten med myndigheter (ibid, s. 111).

I rapportens sammanfattning presenteras inga särskilda önskningar om fortsatt forskning utan snarare en vädjan om en starkare förståelse samt en viss inställning vid bemötandet av fenomenet och dess olika parter. Rapporten påpekar komplexiteten som råder kring sex mot ersättning och risken med att stigmatisera personer som sålt eller köpt sex genom att ha en alltför snäv bild (Olsson 2011, s. 115).

4. METOD

Det har studerats mycket kring ämnet sex mot ersättning genom åren och sett till den tidigare forskningen på området innefattar det till stor del komparativa studier med andra länder med fokus på Sveriges sexköpslag, samt studier med en historisk ansats. Empirin som använts består av allt från enkätundersökningar, dokumentinsamlingar, intervjuer med experter samt intervjuer med kvinnor som har erfarenhet av att sälja sex. Däremot hittade vi inte någon tidigare forskning som använt sig av flera olika experter med olika professioner, där deras beskrivning av dagens sex mot ersättning presenteras. Således bestämde vi oss för att undersöka hur experter beskriver dagens form av sex mot ersättning. Nedan följer en redogörelse för vilka urval och metoder vi har använt oss av för att på bästa sätt kunna tillgodose studiens syfte och besvara dess frågeställning.

4.1 Urval

Då studiens syfte är att försöka förstå dagens sex mot ersättning har vi tagit hjälp av olika experter inom området. Experter i detta fall är enligt vår definition personer som i sitt yrke arbetar med fenomenet dagligen och möter eller har kunskap om de individer som har erfarenhet av att sälja eller köpa sex mot ersättning. Att vi inte tog kontakt med individer som själva har sålt/köpt eller säljer/köper sex beror på de etiska aspekterna. Andra, utomstående personer hade inte heller varit lämpliga för studien då vi vill få insikt i en värld vi inte har tillgång till, något som t.ex. experterna har. Det är utifrån denna avgränsning och möjlighet vi har formulerat vårt syfte till studien - att förstå dagens sex mot ersättning utifrån experters beskrivning av fenomenet.

Undersökningsspersonerna valdes med ett målinriktat tvåstegsurval. Ett målinriktat urval är det som rekommenderas när valet av personer ska vara som mest relevanta i relation till forskningsfrågan (Bryman 2011, s. 434). Eftersom vårt syfte innefattar ur vems perspektiv vår studie grundar sig på var valet av ett målinriktat urval självklart. Undersökningsspersonerna hittades sedan genom ett s.k. tvåstegsurval (Ahrne & Svensson 2015, s. 40) där vi först funderade över vilka professioner och organisationer som var lämpliga för studien eftersom det var viktigt för oss att finna experter på området. Därigenom fann vi sedan de personer som kom att bli vårt slutgiltiga urval.

P.g.a. våra egna samt studiens begränsade möjligheter orsakade av tid och ekonomi valde vi att hitta undersökningsspersoner i Malmö. Urvalet består av två socialarbetare (Emma och Tina), en doktorand som forskar på ämnet (Lisa) samt en polis som är ansvarig för samverkan på området i Malmö (Peter). Socialarbetarna tog vi kontakt med via e-mail efter att ha hittat deras organisationer med hjälp av sökningar på internet. Vi sökte "prostitution arbete malmö" på Google och tog kontakt med de två organisationer som listades överst, som även har visat sig vara de enda som arbetar med sex mot ersättning med den omfattningen i Malmö. Forskarens kontaktuppgifter hittades efter tips av vår handledare. För att hitta polisen användes ett snöbollsurval (Ahrne & Svensson 2015, s. 41). Vi frågade en av socialarbetarna om de samverkar med någon polis som arbetar på området och fick direkta kontaktuppgifter till den polis som deltagit i vår studie. Vid tidigare försök att själva komma i kontakt med Polisen genom att ringa 11414 dröjde återkopplingen vilket gjorde att vi istället tog hjälp av de vi redan hade kontakt med.

Trots att vi inte enbart använde oss av ett snöbollsurval visade det sig att alla de valda personer känner till varandra och deras arbete vilket kan tyda på att urvalet på fältet är begränsat. Däremot kan personerna tack vare deras professioner räknas som informationsrika källor (Patton 1990) som förhoppningsvis genererar goda resultat utifrån vårt syfte och vår frågeställning. Trots det relativt låga antalet undersökningsspersoner kan de således ändå antas fylla upp en teoretisk mättnad, d.v.s. tillräckligt med data för studiens ändamål (Bryman 2011, s. 435-436).

Bortom vårt medvetna val är enbart en av intervjupersonerna man och resterande kvinnor. Vi tror dock inte att detta påverkar resultatet på ett sätt som är värt att problematisera då vårt mål och

fokus är experter oavsett kön. Vi tror alltså inte att diskussionen om könet i denna mening spelar större roll för studiens resultat.

4.2 Intervjuer

För att samla in så rik data som möjligt och kunna fånga experternas beskrivningar av dagens sex mot ersättning användes kvalitativa intervjuer. Utifrån studiens syfte kände vi att det inte fanns några andra lämpliga metoder som på ett bättre sätt hade gett oss den data som vi var ute efter för att kunna svara på vår frågeställning. Detta beror på att kvalitativa intervjuer ger intervjupersonerna fritt spelrum att tala om sina ståndpunkter samt erfarenheter och på så sätt ge utförliga svar som ramar in det som de tycker är viktigt och relevant (Bryman 2011, s. 413).

Då fokus låg på att studera hur experterna beskriver dagens sex mot ersättning fanns det vissa teman som vi ville ta upp i intervjuerna. Vi valde således att utföra semistrukturerade intervjuer enligt Brymans definition och rekommendationer (Bryman 2011, s. 415) där vi med hjälp av en intervjuguide listade frågor utifrån en tematisk indelning. Med hjälp av den valda metoden fungerade intervjuguiden som en vägledning under intervjuerna, men att vi samtidigt hade möjlighet att ställa relevanta följdfrågor som relaterade till något som intervjupersonen sagt.

För att utforma intervjufrågor till fältet som på bästa sätt besvarar vår frågeställning följdes Beckers anvisning om att ställa hur-frågor då det ger utförliga svar med rik information och detaljerade beskrivningar. Varför-frågor leder ofta istället till korta svar med snål information, något vi ville undvika (Becker 2008, s. 69-70). Eftersom vi var ute efter experternas beskrivning var det viktigt att de kände sig bekväma med att sätta sina egna ord och känslor på ämnet, någonting som hur-frågor kan generera då de bidrar till en mer avslappnad intervju som kan liknas vid ett samtal.

Vi operationaliserade frågorna till fältet till öppna intervjufrågor för att få så mycket information som möjlig. Ett exempel på tema som vi ville undersöka var hur platsen för vart sex mot ersättning förekommer har förändrats. I den tidigare forskningen talas det om dolda platser där säljare och köpare kan ta kontakt utan att synas på t.ex. gatan. För att ta reda på mer om detta, men samtidigt inte ställa ledande frågor, frågade vi följande: "Hur skulle du beskriva förekomsten av sex mot ersättning idag? Var? Hur?" och "Har ni uppsökande arbete? Berätta...". I dessa frågor fick experten utrymme att prata fritt om sina tankar och erfarenheter kring hur

fenomenet ser ut idag, samt vart det sker då de i ett eventuellt uppsökande arbete kan tänkas få ta del av de platser som det förekommer på.

Intervjuerna ägde rum på experternas arbetsplatser vilket vi tror bidrog till att deras yrkesroller kunde träda fram. Intervjuerna spelades även in efter att ha fått samtliga experters godkännande. I början av intervjuerna berättade vi syftet med studien och att deras deltagande är frivillig. Vi poängterade även deras anonymitet i studien då vi inte kommer använda oss av deras riktiga namn (Ahrne & Svensson 2015, s. 29).

4.3 Forskningsetik

Då studien involverar direktkontakt med personer måste den ta forskningsetiska principer i beaktning. Bortsett från att göra egna överväganden över vad som är rätt och fel i en studie av denna karaktär har vi sett till de fyra krav som Vetenskapsrådet presenterar. Informationskravet och samtyckeskravet uppfylls genom att vi vid första kontakt via mail med intervjupersonerna har skrivit ut vårt syfte samt efterfrågat deras medverkan som därmed är frivilligt och enligt samtycke. Genom att anonymisera intervjupersonerna i studien med att ge dem fiktiva namn och inte skriva ut deras exakta arbetspositioner är konfidentialitetskravet tillgodosett.

Nyttjandekravet tas till hänsyn på så sett att informationen enbart är insamlad för denna studiens forskningsändamål (Vetenskapsrådet u.å.).

Att medvetet intervjua experter inom området istället för personer som har egna erfarenheter av att sälja eller köpa sex var ett etiskt val som togs innan startskottet för studien. Våra intervjupersoner pratar inte om egna upplevelser utan snarare om egen kunskap inom ett ämne. Därmed kan det antas att våra intervjupersoner inte är lika känslomässigt kopplade till ämnet vilket gör att vi får generellt färre etiska aspekter att ta hänsyn till.

4.4 Analysmetod

Eftersom vi vill ha ett öppet förhållningssätt till ämnet och experternas beskrivningar valde vi att välja passande teorier efter kodningen av datan var slutförd. För att på bästa sätt hitta teman i intervjumaterialet som kan leda oss till rätt teorier och bidra till en förståelse av dagens sex mot ersättning har vi använt oss av analytic bracketing som främsta analysmetod (Rennstam & Wästerfors 2015, s. 53f). Denna metod fokuserar på vad som sägs och hur det sägs för att i

slutändan kunna besvara varför någonting ser ut som det gör (ibid). Eftersom vi är intresserade av experternas beskrivningar och hur deras yrkesroller påverkar deras diskurs, är det av vikt att se vad de säger om fenomenet men även hur de pratar om det. Tillsammans kan dessa tänkas bidra till en komplett beskrivning av fenomenet som således kan bidra till en förståelse av det.

Kodningen av intervjumaterialet inleddes med en öppen kodning för att kunna ta till vara på så många teman som möjligt. Därefter var vi mer selektiva och fokuserade på återkommande och för oss intressanta ämnen (Rennstam & Wästerfors 2015, s. 75). Vi har även sett till detaljer i vokabulären, alltså ordvalen, för att kunna se hur diskursen framställs, vilka ideal som reproduceras samt hitta gemensamma ord som är unika för experterna (ibid, s. 76f). Detta påminner om en ytterligare metod vi tagit hänsyn till i analysen för att kunna besvara vår frågeställning - en s.k. kritisk diskursanalys.

En kritisk diskursanalys har en samhälls- och maktkritisk ingång med en tydlig definition där diskurser enbart betraktas som språkliga praktiker. Språkliga praktiker innefattar de regler som följs när det talas om ett visst fenomen som sedan påverkar andra praktiker i samhället.

Därmed påverkar diskurser bl.a. hur vi förstår samhället, identiteter samt relationer mellan grupper. (Ahrne & Svensson 2015, s. 177-179). En kritisk diskursanalys är av intresse då vi vill analysera hur experter pratar kring fenomenet sex mot ersättning för att på så sätt finna om de har ett reglerat sätt att tala om just detta fenomen.

5. TEORI

Som grund har vi valt att använda oss av Foucaults diskursteori. Sedan har vi valt två ytterligare teorier: Douglas teori om renhet och fara samt Goffmans stigmatteori, eftersom vi anser att dessa lämpar sig till de valda temana.

5.1 Diskurs

I vårt intervjumaterial upptäckte vi att det vid flera tillfällen pratades om att olika intressen påverkade bl.a. hjälpinsatserna på området vilket gjorde att vi fann Foucaults teori om diskurser lämplig. Dessutom passar den bra eftersom vi vill förstå dagens sex mot ersättning genom att bl.a. se till vilka intressen som ligger bakom regleringen av fenomenet. Med diskurs menas de språkliga regler som förekommer när det talas om ett fenomen, men enligt Foucault innefattar

det även andra praktiker runt omkring fenomenet (Ahrne & Svensson, s. 177). Boréus beskriver att det är med hjälp av diskurser som vi kategoriserar världen samt att dessa sedan också påverkar våra föreställningar och tolkningar om den (ibid, s. 176-177). Foucault menar att det är i talet, eller diskurserna, som makt och vetande kopplas samman samt att denna makt inte är verkningsfull förrän andra lyssnar och accepterar diskursen. Därmed kan det antas att makten inte bara finns överallt, utan även kommer överallt ifrån (Foucault 1980 s. 81, 118, 128).

Sexualitetens historia (1980) är ett av de verk av Foucault som exemplifierar hur diskurser används för att kategorisera och påverka hur ett fenomen ska betraktas samt behandlas. Trots att bokens huvudsakliga syfte är att beskriva vilka faktorer som påverkat den förändring som skett gällande känslor av skuld och skam kopplat till sexualitet, bör den istället ses som diskursernas historia eftersom det är just diskurserna som styr denna förändring (Foucault 1980, s. 90). Genom att redogöra för hur könet på 1700-talet blev någonting som skulle regleras av den offentliga makten (jfr den historiska tillbakablicken), visar Foucault hur det uppkom normer, rättsliga åtgärder och olika hjälpinsatser för att kontrollera avvikande sexualitet (ibid, s. 44, 49). Framförallt var det avvikelser som stred mot äktenskaps- och familjelagstiftningen, som t.ex. hor, som skulle regleras (ibid, s. 51, 53). Detta är något som statuerar exempel på hur makten kan förbjuda och tillåta fenomen, samt förändra normer med sina intressen och diskurser. De normer som uppstår kan påverka människors föreställning om vad som är rätt och fel, men de rättsliga åtgärderna, d.v.s. lagarna, kan enbart kontrollera fenomen genom att förbjuda.

5.2 Renhet och fara

Douglas teori grundar sig på studier av de primitiva religionerna där dess synsätt på renhet och fara studeras. Hon menar att studerande av dessa faktorer ger en inblick i hur den sociala ordningen i samhällen, och således på andra platser, skapas och upprätthålls genom det allmänna synsättet på renhet och smuts (Douglas 1997). Vi valde denna teori då vi, i vårt intervjumaterial samt den tidigare forskningen, märkte att platsen för vart sex mot ersättning förekommer har förändrats med tiden. Med hjälp av denna teori kan vi således tänkas förstå dagens sex mot ersättning när det kommer till plats.

Att bedöma vad smuts är och innebär är svårt då det inte finns en entydig definition på detta fenomen, utan det varierar mellan olika länder och personer. Däremot finns det ett tydligt

kännetecken när det kommer till smuts och som delas av alla - att det symboliserar ordning. Individens medvetna undvikande av smuts handlar således inte om rädsla för t.ex. sjukdomar, det handlar snarare om att inte kränka den ordning som råder (Douglas 1997, s. 10).

I det systematiska ordnande och klassificerande av materia utgör smuts ett olämpligt ting, en avfallsprodukt som kasseras. Detta klassificerande av smuts kan liknas vid ett symbolsystem som människor ordnar sin miljö utifrån. För att påvisa detta system använder Douglas exemplet skor som i sig inte anses smutsigt, men som anses orent att ställa på matbordet. Detta ordnande beteende innebär således att människor fördömer de föremål eller föreställningar som stör deras ordning. (Douglas 1997, s. 55-56). Att göra av med smuts ska därför inte ses som en negativ handling utan som en positiv strävan att organisera omgivningen. Undvikandet av smuts bör ses som en kreativ handling då människor i sitt städande arrangerar miljön så den är i enighet med den uppfattning som råder, d.v.s. hur det bör se ut (ibid, s. 10-12).

Varje kultur besitter olika bestämmelser i form av t.ex. normer och lagar för hanteringen av avvikelser som hotar kulturens normaliserade värderingar. Enligt Douglas lyder dessa bestämmelser: Tillåta enbart en tolkning av ett fenomen, sätta in direkta åtgärder som kontrollerar fysisk avvikelse, regler som förbjuder kontakt med avvikande ting samt stämpling av det avvikande som farligt (Douglas 1997, s. 60-61).

5.3 Stigma

Under kodningen av intervjumaterialet upptäckte vi att begrepp som skam, offer och utsatthet samt beskrivningar av avvikande egenskaper ofta låg nära till hands när det diskuterades kring människor som säljer respektive köper sex. Därför har vi valt att använda oss av Goffmans teori om stigma och dess tillhörande begrepp som hjälp för att förstå vilka personer det är som är involverade i dagens sex mot ersättning.

Goffman beskriver att varje samhälle har egna kategorier av människor där varje kategori har tillskrivna egenskaper som anses normala och naturliga för just den specifika gruppen. När en person har egenskaper som inte passar in i en grupp som den hamnat i, blir den utstött av de andra medlemmarna och det är den stämplingen som är ett stigma. Ett stigma kan förklaras som en misskrediterad egenskap som tar sig till uttryck i relationer till andra människor och Goffman menar att en egenskap som är misskrediterad i en grupp kan vara positiv eller rent av naturlig i

en annan (Goffman 2014, s. 9-11). Det finns tre olika typer av stigma: Kroppsliga missbildningar, stigma kopplade till etnicitet eller religion samt stigma kopplade till fläckar på den personliga karaktären. Det är den sistnämnda som är applicerbar på människor involverade i sex mot ersättning. Människor med denna typ av stigma beskrivs med egenskaper som beror på personens förflutna och som kan vara sammanlänkade med t.ex. avvikande sexualitet, psykisk ohälsa, arbetslöshet, kriminalitet, missbruk, etc. (ibid, s. 12). Dessa kan förklaras som olika livsomständigheter, något som Goffman menar ofta orsakar en persons stigma vilket förtydligar att det inte handlar om en persons egna vilja. Han menar att om stigmat är orsakat av livsomständigheter har personen svårt för att efterleva samhällets rådande normer (ibid, s. 138-139).

En konstant påminnelse om vad som är normalt och avvikelser från det, gör att den stigmatiserade personen utvecklar ett självförakt och söker sig till de hjälpåtgärder som finns för att komma till bukt med sitt stigma (Goffman 2014, s. 14-17). Självföraktet kan emellertid också leda till att personen vill dölja sitt stigma för att i så stor mån som möjligt slippa undan stigmats diskriminerande konsekvenser, något som framförallt är möjligt när det gäller osynliga stigma. Att hemlighålla stigmat på detta vis kallar Goffman för "att passera" (ibid, s. 82).

Vidare urskiljer Goffman två grupper av sympatiska människor som känner med den stigmatiserade: De med samma stigma som vederbörande samt "de visa". De visa är normala människor som blivit väl bekanta med den stigmatiserades situation och som lett till en sympatisk inställning genom t.ex. arbete på institution som bemöter eller behandlar människor med ett visst stigma (Goffman 2014, s. 36-38).

6. ANALYS

I detta avsnitt kommer vi analysera vår empiri genom att dela in analysen i de teman som vi anser omfattar det mest väsentliga som rör sex mot ersättning efter att sett till hur experterna pratar om det. Dessa teman representerar vad, var och vem, d.v.s. hur sex mot ersättning definieras, platser som sex mot ersättning förekommer på och personerna som är involverade, alltså säljare och köpare av sex. Under varje kategori beskriver vi först vad experter säger om dagens sex mot ersättning, d.v.s. en redogörelse av vår empiri. Därefter analyseras empirin med hjälp av de valda teorierna och med avstamp i den tidigare forskningen.

6.1 Definition

Vad som ingår i sex mot ersättning kan skiljas mellan personer och inte minst mellan olika yrkesroller. Nedan redovisas vad de medverkande experterna inkluderar i fenomenet samt hur deras diskurs kring definitionen ter sig. I analysen tar vi hjälp av Foucaults diskursteorier.

6.1.1 Sex mot ersättning enligt experterna

När experterna blir tillbedda att definiera vad sex mot ersättning är enligt dem, pekar samtliga på fenomenets komplexitet. De två socialarbetarna Emma och Tina samt forskaren Lisa trycker alla på att den sexuella handlingen kan innebära egentligen vad som helst som sker mot någon typ av ersättning. I sitt arbete försöker de inkludera allt som de involverade personerna, d.v.s. personen som säljer och personen som köper sex, själva benämner som sex mot ersättning.

Emma, som inom sitt yrke har erfarenhet av att träffa och prata med både säljare och köpare av sexuella tjänster, säger att poängen med att prata om *sex mot ersättning* istället för *prostitution* är att "få in så många spektrum som möjligt". För att göra detta påpekar hon vikten av att försöka räkna in parternas behov och situation när det kommer till ersättning såväl som den sexuella tjänsten. Att det är balansen dem sinsemellan som avgör vad som ska ges sexuellt mot vilken typ av ersättning och att det på så vis kan innebära nästan vad som helst. Vidare berättar hon också att behovet och därmed ersättningen kan förändras över tid.

Tina, som främst träffar personer som säljer sex, har en liknande tolkning där hon menar att sex mot ersättning innefattar all form av sexuell tjänst "där man [som säljare av sex] inte samtycker, men att man samtycker för att man får någonting". Denna definition påminner om Lisas som i sitt yrke istället pratar främst med köpare av sexuella tjänster. Hon säger att sex mot ersättning framförallt är en fysisk aktivitet mellan två personer men att det är målgruppen själv som får avgöra vad som ingår i definitionen i övrigt, både gällande ersättning, aktivitet och relationens längd. Lisa förtydligar vikten av inkluderande genom att säga att definitionen ska vara bred och att personer "ska känna att dem är välkomna". Däremot påpekar hon att den definition hon lutar sig emot har varierat beroende på vilken roll hon har haft och att hon nu som forskare är väldigt noga med hur hon formulerar sig, samt att hon gärna förbereder sina formuleringar tillsammans med sin handledare.

Polisen, Peter, är den vars definition skiljer sig mest från de övriga intervjupersonernas. Hans definition av sex mot ersättning bygger på de ärendena han själv arbetar med, d.v.s. sex mot ersättning i gatumiljö och lyder: “cash mot sex eller tjänster och det är ju för att i benämningen så står det ju att det ska vara mot ersättning [...] först och främst gatuprostitution mot pengabetalning”. Han utgår från att ersättning innebär en transaktion och att det därmed måste vara pengar. Vidare påpekar han att “det är en vidrig bransch” och att det alltid kommer finnas utsatta offer och köpare av sex hur mycket det än jobbas med frågan. Han säger att det är ett komplext brott som är svårare att jobba mot än andra typer av brott.

6.1.2 Analys av definition

Diskurser kring sex mot ersättning

Enligt Foucault genererar olika kunskapsområden (och därmed olika yrkesroller) olika typer av diskurser. Att fenomenet sex mot ersättning är komplext är däremot någonting som samtliga experter i studien säger. Att använda sig av den typen av diskurs kan tänkas vara ett sätt att ta avstånd från ansvaret och bevisa svårigheterna med att ha full kunskap inom området, men det kan även tolkas som ett sätt att reservera sig från felsägningar och övertramp inom ett känsligt ämne likt det här. Eftersom definitionen av sex mot ersättning har visat sig vara väldigt beroende av vems den är och att det är ett fenomen som behöver betraktas från många olika perspektiv, är den gemensamma diskursen som rör dess komplexitet enligt oss förståelig. Men trots denna likhet finns det även diskrepanser mellan professionernas sätt att tala om fenomenet, eftersom det är olika intressen som styr diskursen.

När socialarbetarna pratar om sex mot ersättning försöker de vara inkluderande och inte minst icke-dömande. De säger att de vill få in “så många spektrum som möjligt” i definitionen som de använder och därmed i den målgrupp som deras arbete riktar sig till. De pratar även förstående om variationerna och förändringarna som kan förekomma i fenomenet. Denna typ av accepterande och öppna diskurs kan först och främst tänkas vara nödvändig i deras yrkesroll där de bemöter berörda personer, men även utåt sett. Eftersom en diskurs enligt Foucault måste accepteras av andra innan makten den ger är verkningsfull, kan det tänkas att den måste stämma överens med de förväntningar som finns på människor som arbetar med sociala frågor. Eftersom de besitter kunskap kring ämnet och befinner sig i en maktposition som andra lyssnar på, är det

viktigt att deras diskurs är enig med deras önsknings och mål med deras arbete. De vill att fler personer ska få hjälp och stöd vilket kan tänkas vara ett motiv till deras öppna diskurs. I.o.m. socialarbetarnas förstående och respektfulla talesätt kring personerna som är involverade i sex mot ersättning, där de visar på sympati gentemot dessa, kan de tänkas driva en typ av omvårdande diskurs.

Peters sätt att tala kring definitionen av fenomenet skiljer sig ganska långt från socialarbetarnas diskurs. Han har en hårdare attityd som yttrar sig bl.a. i beskrivningen att sex mot ersättning är en "vidrig bransch". Det kan antas att denna typ av diskurs tyder på att sex mot ersättning är något oacceptabelt som enligt honom måste motarbetas. Detta går hand i hand med hans yrkesroll som polis där brottsförebyggande arbete samt arbete som ger rättspåföljder till den som bryter mot lagen står i fokus. Vidare pratar Peter om att det alltid kommer finnas köpare och utsatta offer. Detta kan ses som en typ av diskurs som skulle kunna tänkas förstärkande till lagen, att det i sex mot ersättning förekommer en förövare och ett tydligt utsatt offer som måste räddas ur situationen. Att prata om fenomenet på detta vis skulle kunna fungera rättfärdigande för hans egna arbete och därmed förstärka hans maktposition som myndighetsutövare.

Vidare definierar Peter sex mot ersättning som "gatuprostitution mot pengabetalning". Därmed går hans tolkning av ersättning emot vad lagen säger då han menar att ersättningen främst består av pengar, medan lagen påstår att den kan vara i form av vad som helst. Denna diskurs kan tänkas påvisa vad hans professionalitet har för främsta intresse, d.v.s. att förebygga och motverka köp av sexuella tjänster på gatan där det måste ske en tydlig transaktion för möjlighet att gripa någon. Således är det köparna och inte säljarna som är hans målgrupp, något som tillsammans med hans avgränsning av ersättning kan tänkas bidra till hans mer sakliga och icke-inkluderande definition. Detta kan i sin tur tänkas påvisa att han driver en straffande diskurs.

Lisa, forskaren, är noggrann med att låta definitionen av sex mot ersättning vara inkluderande och bred och hon berättar hur hon med hjälp av sin handledare förbereder sina formuleringar på området. Genom att förbättra formuleringar och därigenom vidga sina kunskaper kan hon tänkas stärka, och på så vis rättfärdiga, sitt arbete. Detta kan i sin tur tolkas som att hon driver en kunskapsgenererande diskurs.

6.2 Plats

Förut var sex mot ersättning en synlig företeelse som främst tedde sig på gatan men som nu förekommer på fler platser. Nedan presenteras de platser som experterna talar om kring deras arbete mot dagens sex mot ersättning, följt av en analys där vi använt Foucaults diskursteori samt Douglas teori om renhet och fara.

6.2.1 Experternas beskrivning av plats

Samtliga experter arbetar på olika sätt när det kommer till de platser där sex mot ersättning förekommer. Polisen, Peter, berättar att deras fokus är att arbeta mot gatuprostitution i form av brottsförebyggande arbete på de utsatta gatustråken i landet. Han berättar att gatuprostitutionen i Malmö främst sker på Agneslundsvägen, men att sex mot ersättning även förekommer i lägenheter samt på hotell och han påpekar att de är medvetna om att lägenhetsbordeller är ett fenomen som har växt sig allt större. Han säger att “det är ju klart att det har blivit ett större problem också i vardagen när det är folk som ränner i en lägenhet hela dagarna”. Men då Peter främst arbetar mot sex mot ersättning på gatan är han av uppfattningen att Agneslundsvägen är det mest utsatta området i Malmö.

Vidare klargör Peter att målet med deras brottsförebyggande arbete på gatan är att minska tillströmningen av köpare. Åtgärderna som gjorts är bl.a. att de har förbättrat gatubelysningen och förbjudit fordonstrafik under specifika tider på dygnet. Han berättar att gatuprostitutionen har minskat och pratar positivt om deras insatser, samt är av åsikten att de bara blir bättre i sitt arbete. Han betonar stolt att det är deras arbete som har gjort att förekomsten av gatuprostitution har minskat och inte sexköpslagen. I intervjun frågade vi om deras arbete kan ha bidragit till att fenomenet har flyttats till andra platser istället, vilket Peter konstaterar att det inte har gjort: “vi ser inte att det har flyttats utan det har minskat [...] var den minskningen sen har tagit vägen, det vågar inte jag så, det finns inte dokumenterat liksom”. Vidare påpekar han att den gatuprostitution som finns kvar främst består av hitresta EU-migranter och att det är det som har påverkat gatubildens förändring, från äldre svenska kvinnor till yngre kvinnor från andra länder. Peter har en negativ inställning till framtiden trots att han är övertygad om att gatuprostitutionen som den ser ut idag inte kommer att finnas kvar. Istället tror han att sex mot ersättning av andra karaktärer kommer öka och förklarar att samhällets riktning tyder på det med tanke på den

möjlighet internet ger. Istället för att ta kontakt på gatan kan personer nu bestämma träff över internet och sedan träffas på en dold plats som t.ex. på hotell eller i lägenheter. Peter ser internet som ett hopplöst fall med dagens lagstiftning och poängterar att det krävs andra lagstiftningar som kan reglera fenomenet på nätet.

När det kommer till sex mot ersättning på gatan så är Tina av samma tanke som Peter, d.v.s. att den har minskat. Denna minskning har gjort så att Tinas arbetsuppgifter inte längre inkluderar uppsök av de som säljer sex på gatan, utan att de numera fokuserar på uppsök på internet. Detta beror på att de har sett en stor ökning av eskortannonser på internet de senaste åren. Vid frågan om varför hon tror att det har minskat på gatan pratar hon positivt om sexköpslagen och att den har bidragit till att köpare antingen inte vågar eller tycker det är jobbigt att köpa sex på gatan. Däremot menar hon att det fortfarande förekommer men att det då är främst hitresta kvinnor från t.ex. Rumänien eller Bulgarien som säljer sex på gatan. Vidare pratar Tina om internet och olika appar: “nuförtiden kan man ju sälja sex överallt, det är Snapchat, det är Tinder, det är alla dejting- vad heter den här, Badoo”. Likt Peter har hon en negativ inställning till framtiden och påpekar att det måste ske en förändring i hur internet regleras för att komma åt problemet med eskortsidor.

Verksamheten som Emma arbetar på har uppsökande arbete både på internet och på gatan. Emma berättar att hon har sett stora förändringar när det kommer till platsen för var sex mot ersättning förekommer. Hon benämner det som att platsen numera har “bytt kanal” till internet vilket hon ser som en naturlig utveckling. Hennes uppfattning är att möten mellan människor idag främst sker på bl.a. Facebook samt Instagram och uttrycker “att kanalerna förändras för att där människor är finns sex mot ersättning”. En anledning till att internet är en sådan vanligt förekommande mötesplats när det kommer till sex mot ersättning menar hon har att göra med den anonymitet som internet erbjuder och berättar att “det finns olika former av appar där man inte behöver ange några personuppgifter”. Emma förtydligar även att de köpare som hon samtalat med ofta uttrycker att de vill vara mer anonyma idag än för några år sen och att internet därmed är det kommunikationsmedel som föredras.

När det kommer till sex mot ersättning på gatan i Malmö berättar Emma att sexköpslagen har bidragit till en stor minskning av fenomenet. Hon menar att den har påverkat att köpare istället åker utomlands för att köpa sex. Hon tror även att minskningen kan bero på att kvinnorna som

gått på gatan antingen har “avlidit på grund av missbruk, man har blivit äldre eller att man hamnat i nån form av missbruksvård som har funkad, man har kommit bort ifrån det eller att man har blivit utkonkurrerad av dom här yngre tjejerna som kommer från andra länder som erbjuder lägre priser”. Hennes uppfattning om dagens gatubild går således i samma linje som Peters och Tinas, då hon poängterar att det numera är yngre EU-migranter som befinner sig där. Däremot menar hon att ”den gamla gruppen” fortfarande finns kvar på gatan, fast i mycket mindre utsträckning.

Lisa pratar mycket om internet samt hur teknikanvändningen har förändrats. Hon är av åsikten att sex mot ersättning har följt en slags samhällsutveckling då vår närvaro online har ökat och att det i takt med denna ökning har skapats nya platser för sex mot ersättning i form av bl.a. eskortannonser på internet. Vidare tydliggör Lisa hur internet har förenklat allting då det många gånger är lättare och bekvämare att lägga upp en annons på nätet än att ställa sig på gatan, något hon uttrycker med att säga: “det är ju inte skitkul att stå borta på Agneslundsvägen i Malmö i januari en sen lördagskväll, det är ju mycket skönare att sitta hemma i en soffa med en telefon”. Hon menar också att internet är en svåråtkomlig plats för polisen eftersom serverna inte ligger i Sverige. Förutom internet ser Lisa även att sexköpslagen har påverkat platsen för sex mot ersättning och berättar att vissa istället väljer att åka utomlands för att köpa sex då de inte vill riskera att åka fast. Hon menar på att sexköp nu sker i mer dolda former och hon uttrycker att “man fortsätter köpa sex men man gör det på ett annat sätt”.

6.2.2 Analys av plats

Diskurser kring platser

Foucault benämner diskurser som ett sätt att kategorisera världen, samt menar på att de påverkar hur ett fenomen ska betraktas och behandlas. När det föreligger ett intresse att kontrollera ett fenomen, likt sex mot ersättning, inrättas olika hjälpinsatser för att behandla detta. Dessa hjälpinsatser kan således ses som ett resultat av en diskurs med ett bakomliggande intresse.

Av experterna i studien är det främst Peters diskurs som pekar på hur deras hjälpinsatser kontrollerar fenomenet sex mot ersättning. Han pratar om att gatan är det mest utsatta området när det kommer till de olika platserna där sex mot ersättning förekommer. Han är fast besluten om att det främst är på gatan som sex mot ersättning måste bekämpas och pratar stolt om

polisens brottsförebyggande arbete och hur det har gjort att fenomenet har minskat på gatan. Han menar däremot att det inte finns några dokumentationer angående vart minskningen istället kan ha tagit vägen, någonting som tillsammans med ett visat avståndstagande när han pratar om andra arenor kan tyda på bristande kunskap gällande dessa. Därmed går det att tolka att polisens diskurs drivs av tanken om att gatan är den plats som det måste arbetas mot eftersom Peter benämner det som det mest utsatta området. Således ser vi hur intresset styr deras arbete på gatan samt bekräftar deras låga prioritering på andra platser.

Både socialarbetarna och forskaren pratar om att sex mot ersättning numera har bytt plats vilket stämmer överens med Länsstyrelsens kartläggning och rapporten *Handlar det om val* där vi ser hur fenomenet har ökat på internet. I enlighet med Länsstyrelsens kartläggning talar experterna om att sex mot ersättning på gatan har minskat och trycker på hur komplext det numera har blivit med platsen och alla de nya kanalerna. Detta kan fungera redogörande för hur en tidigare diskurs där gatan stod i fokus nu har förändrats. De bakomliggande intressena kan således tänkas ha ändrats och bidragit till att hjälpinsatserna har expanderat till fler arenor såsom bl.a. internet.

Samtliga experter pratar sakligt när de talar om den förut vanligaste platsen, d.v.s. gatan, där de har tydliga bilder av vem som vistas där och deras bakgrund samt hur det bör arbetas med. Däremot när det kommer till internet betraktas det av alla experter som komplext och de talar om det med en viss uppgivenhet. Detta eftersom sex mot ersättning förekommer på så många olika forum på internet som inte har några som helst regleringar. Socialarbetarna berättar emellertid om deras uppsök på internet men de har inte en lika stark föreställning om internet och om vad som försiggår där, jämfört med gatan. Här ser vi tydligt hur en stark diskurs, d.v.s. den gamla föreställningen om "att gå på gatan", innefattar tydliga riktlinjer och hjälpinsatser. Detta kan bero på att gatudiskursen är mer etablerad än den kring internet eftersom den har, sett till vår historiska tillbakablick, förekommit ända sedan 1800-talet. På så sätt har gatudiskursen genererat starkare föreställningar och kunskaper för de som arbetar med fenomenet. De nya arenorna, d.v.s. internet, drivs istället av en mindre etablerad diskurs och ger således svagare föreställningar och ett mindre intresse för regleringar och hjälpinsatser.

Eftersom platsen för vart sex mot ersättning förekommer har förflyttats till andra arenor ser vi att experterna numera inte riktigt vet hur de ska tala om det. Detta bekräftar Foucaults teori då en etablerad diskurs bidrar till starkare föreställningar om ett fenomen. Är diskursen istället

främmande bidrar det till att föreställningarna och behandlandet också blir okända. Därmed kan det tänkas att sex mot ersättning på dess nya arenor är svårarbetat för experterna.

Smutsiga platser

I den historiska tillbakablicken kan vi se hur sex mot ersättning ofta har klassats som en fara för den allmänna ordningen, d.v.s. något som kränker den rådande ordningen i samhället och således måste kontrolleras eller tas bort. Detta kan kopplas till Douglas definition av smuts där olämpliga föremål eller fenomen som stör vår ordning städas bort i syfte att organisera omgivningen. Detta städandet styrs enligt Douglas efter den uppfattning som råder av hur vår miljö bör se ut. Därmed har det genom åren funnits olika tillvägagångssätt för hur samhället har skyddat den allmänna ordningen gentemot sex mot ersättning, vilket går i linje med Douglas olika bestämmelser för hantering av avvikelser. Dessa olika tillvägagångssätt har alltid fokuserat på miljöerna vid hanterandet av sex mot ersättning och därmed kan miljöerna tänkas symbolisera smutsiga platser som måste städas, för att på så sätt skapa ordning i samhället.

Som nämns i den historiska tillbakablicken har det sedan länge funnits regler som kontrollerat sex mot ersättning. På 1800-talet infördes medicinska kontroller av de som sålde sex med syfte att stoppa spridning av könssjukdomar vilket går att tolka som en typ av bestämmelse som hanterar ett oönskat fenomen enligt Douglas teori. Genom att införa dessa kontroller skyddades samhället från smitta då de såg till att de som sålde sex var fria från sjukdomar och på så sätt ofarliga då de inte kunde smitta männen. De kvinnor som uteblev från dessa kontroller föll under lösdrivarlagen och togs därmed bort från gatan. Här ser vi hur dessa kvinnor blev kategoriserade som allmän fara i enlighet med Douglas teori då de kunde besitta smitta och på så sätt städades undan från miljön så det inte gick att komma i kontakt med dem.

Längre fram i den historiska tillbakablicken redogörs införskaffandet av stödåtgärder till de som sålde sex och som kom att fungera som kontroll över fenomenet, vilket kan tänkas ha ändrat formen av städandet. Detta går i enlighet med det som våra experter pratar om när de beskriver sina insatser när det kommer till plats. Peter berättar hur deras arbete har minskat sex mot ersättning på gatan då de har satt in åtgärder som bidragit till att tillströmningen av köpare har sjunkit. Likaså berättar Emma om deras insatser på gatan i form av uppsök där de hjälper kvinnor som säljer sex på platsen. Underförstått kan det tänkas att deras uppsökande arbete är till

för att i slutändan hjälpa kvinnorna bort från gatan. Dessa åtgärder kan kopplas till Douglas syn på städande och ordnande av omgivningen när det kommer till smuts, då experternas insatser resulterar i att personer som säljer sex försvinner från gatan. Detta kan tolkas som att experternas insatser hjälper till att skapa ordning då dem städar bort olämpliga inslag i omgivningen vilket således skyddar samhällets gator och allmänheten från företeelsen sex mot ersättning.

Sexköpslagen kan liknas vid den typ av bestämmelser som Douglas menar hanterar avvikelser. Samtliga experter, förutom Peter, anser att sexköpslagen har varit en bidragande faktor till att sex mot ersättning har minskat på gatan. Trots lagens intresse att finnas till för de utsatta går det inte att undgå att tolka den som en effektiv städfunktion enligt Douglas teori då den har minskat sex mot ersättning på gatan, samt att den håller fenomenet under kontroll. På så sätt kan lagen ses som en skyddande funktion i samhället då den har städad undan sex mot ersättning på gatan och därmed skapat ordning i vår gatumiljö. Genom att hålla fenomenet under kontroll förblir våra gator befriade från det, vilket kan tänkas skapa en illusion av att samhället har bekämpat sex mot ersättning i enlighet med talesättet "syns det inte, finns det inte".

Emma, Tina och Lisa berättar alla tre att bieffekten av lagen har blivit att fler köper sex utomlands eller numera köper sex i mer dolda former. Det kan emellertid tänkas att de hjälpinsatser som finns på området inte hade sett ut som de gör ifall sex mot ersättning varit legalt. Därför kan det antas att både lagen och insatserna är städande åtgärder som kan vara förklarande faktorer till att platsen för vart sex mot ersättning har förflyttats till andra arenor såsom utomlands, internet, lägenheter och hotell. Dessa dolda arenor har gjort att fenomenet inte längre syns och därmed kan tänkas vara mindre problematiska för samhällets ordning eftersom det inte längre stör oss i vår vardag på samma sätt som det gör när det är synligt ute på gatan. Peters resonemang angående lägenhetsbordeller när han säger att det blir ett växande problem i takt med att det stör folk i deras vardag anser vi stärker denna tanke. Att det blir ett problem först när det blir synligt samt stör ordningen och att så länge det döljs från allmänheten är det inget problem.

Samtliga experter talar om internet som den nya kanalen för sex mot ersättning. Däremot går det att utläsa att åtgärderna som riktas mot internet inte är lika konkreta som de insatser som riktar sig mot gatumiljön. P.g.a. avsaknad av tydliga riktlinjer och insatser kan det antas att experterna inte vet hur de ska städa denna plats. Vi är av förståelsen att internet är en komplex plats att

arbete mot med alla olika forum och dess anonymitet, men avsaknaden av regler och åtgärder får oss att misstänka att det inte ses som ett lika akut problem som sex mot ersättning på gatan. Detta kan kopplas till Douglas syn på hur vissa ting anses orena på ett ställe men inte på andra, likt hennes exempel om skorna på matbordet, och att det är så vi ordnar vår miljö. Detta kan förklara vår tolkning av att internet inte är lika prioriterat att städa då det inte smutsar ner vår synliga miljö. Eftersom det inte syns kan det tänkas att det inte stör den allmänna ordningen och att det på så sätt kan få leva vidare i teknikens dolda värld, tills den dagen då det blir allt för synligt och smutsar ner vår omgivning.

6.3 Säljare och köpare

Nedan återges experternas beskrivning av vilka det är som säljer respektive köper sex idag, följt av en analys som har till syfte att bidra med förståelse för detta. Med hjälp av Foucaults diskursteori samt Goffmans stigmatteori ser vi till hur experterna, historien och lagen betraktar och behandlar dessa människor.

6.3.1 Experternas beskrivning av säljare och köpare

Säljaren

När Emma under intervjun ombads beskriva den typiska säljaren idag blev hon mycket upprörd och undrade varför det var viktigt. Hon poängterade faran med att kategorisera utefter utsatthet, erfarenheter och behov då detta kan leda till rivalitet kring vem som ska få stöd. Hon säger att hon är medveten och även själv påverkad av den rådande typiska bilden som inbegriper en utsatt kvinna som är offer för ojämlikheten. Hon menar att dessa tillskrivande attribut är farliga och avskriver personen dess egna resurser eftersom de målas upp som det typiska offret som måste tas om hand. Enligt Emma kan de drivkrafter som får en person att börja sälja sex variera från "psykisk ohälsa eller om det är av nyfikenhet och exprem- asså att man vill testa saker eller om det är ren och skär fattigdom". Hon pratar om att det i deras arbete är viktigt att ge utrymme åt personen som säljer sex att själv göra så mycket de kan för att sluta eller få hjälp, men att det kan vara en lättnad att få stöd från "någon professionell som kan dom här frågorna, som vet hur det faktiskt kan se ut". Hon vill att så många som möjligt tar hjälp av deras organisation som främst fungerar som samtalsmottagning och praktiskt stöd. Hon lyfter deras sekretess som en positivt

aspekt, men påpekar också att de har skyldigheter att rapportera vidare om det t.ex. handlar om att barn far illa.

När det kommer till lagen pratar Emma om dess kontraproduktivitet gentemot personer som säljer sex: “man får en stämpel på sig som att man är mindre värd tänker jag asså det blir en kontraproduktivitet i det [...] poängen var att vi måste faktiskt lyfta den här gruppen och se den här gruppen och hjälpa den här gruppen och samtidigt då så skapar man en bild av att alla dom här *behöver* hjälp”.

Tina har en mer partisk bild av personen som säljer sex. Hon påstår att det är främst kvinnor som kommer hit från fattigare länder som t.ex. Rumänien som börjar sälja sig själva för att ta sig ur en ekonomisk situation. Hon berättar också att många kvinnor påstår att det är dem själva som har valt att sälja sex men att det ofta visar sig handla om tvång från antingen pojkvän eller familj. När hon pratar om personerna som säljer sex trycker hon mycket på att de aldrig gör det frivilligt utan att den som köper bara utnyttjar en annan persons situation. En situation som gör att de tror att de måste sälja sex för att klara sig. Tina är också tydlig med att det åtföljer mycket stigma för de personer som säljer sex och att dessa sällan vågar prata med sina anhöriga om det. Hon menar att lagen kan ha påverkat uppkomsten av stigma även hos säljaren eftersom företeelsen är allmänt oaccepterad. Detta gör att Tina i sitt arbete är noga med att bemöta dem på rätt sätt och hon berättar att “när vi kommer till kvinnor då vill vi aldrig att de ska få en känsla av skam”. Deras vardag är enligt henne redan en kamp. Hon lyfter att den organisation hon arbetar på bygger tillit till den som säljer sex och berättar att: “vi är oftast den organisation som kommer in innan myndigheten innan sjukvården innan psykologen [...] vi bygger relationer, vi är den här utsträckta handen”.

Den stereotypiska bilden av en person som säljer sex menar Lisa har uppkommit eftersom det var den som syntes. Personer som var i den livssituationen, d.v.s. missbrukare, sålde oftare än andra sex i gatumiljö och därför blev det den bilden som fick representera hela fenomenet. Hon menar på att vid granskande av andra forum, som t.ex. internet, går det att urskilja en annan grupp som består av personer från t.ex. Rumänien eller Latinamerika som befinner sig i Sverige under kortare perioder. Vidare säger hon “men beroende på din livssituation som säljare så har du ju också olika mycket handlingsutrymme” och menar att motiven för att sälja sex påverkar personens möjligheter. Att faktorer såsom andra inkomster, tvång från andra människor och ens

kunskaper om det svenska rätts- och välfärdssystemet är sådant som har inverkan på detta. Hur beroende en person är av pengarna påverkar t.ex. dess valmöjligheter när det gäller kunder och kunskapen om hur Sverige fungerar påverkar ens uppfattning om sina rättigheter.

Om vi ser tillbaka 5 år och jämför med idag är det enligt Peter helt andra personer som säljer sex på gatan. Han menar att det förr var äldre, svenska kvinnor men att det numera är uteslutande yngre tjejer från andra länder som säljer sex för att livnära sig. När Peter pratar om personer som säljer sex delar han in dem i två kategorier: de mer utsatta och de "i toppskiktet". Med de mer utsatta menar han är de som säljer sex på gatan de som är i toppskiktet beskriver han som "dem som är liksom lyx- inte lyxprostituerade men ett par steg uppåt". Med dessa menar han mindre utsatta kvinnor som säljer sex på hotell parallellt med ett vanligt jobb, som kan välja och vraka bland sina kunder och som tar ut mer pengar. Vidare berättar Peter att han tycker att även försäljningen borde kriminaliseras. Han är medveten om att inte alla håller med honom i den utläggningen men menar på att det är så pass många som lider och att det är enda sättet för att komma till bukt med problematiken.

Köparen

När experterna ombads att beskriva vem den typiska köparen av sex mot ersättning är, fanns det en tydlig gemensam nämnare: "det är verkligen alla typer av människor, det enda som är gemensamt är att det är *män*", "det är alla *män*", "oftast medelålders *man*", "det som syns i studier är att det oftare är *män*". Detta är fyra citat där varje är taget från varsin expert. Samtliga experter i studien, oavsett yrkesområde, menar att det är män som är den huvudsakliga köparen.

Emma berättar att det kan vara vilken typ av man som helst, med vilket yrke som helst, som köper sex. Hon menar också att oavsett om det är en kvinna eller en man som säljer sex, är det en man som köper sex. Anledningen till att de köper kan enligt Emma bero på alltifrån ett flyktbeteende som kommer från negativa känslor, till att "man tycker man har rätt till det för att jag får ju inte någon partner och då behöver jag det här". Hon menar att resonemanget till varför en person köper sex kan påminna väldigt mycket om varför en annan säljer sex, men att köparna är mer resursstarka i sig själva och att "multiutsattheten är större hos den som säljer än den som köper". Hon pratar däremot om att lagen är normbildande och kan ge effekt på de som ännu inte har köpt, att den kan "vara skillnaden till att man gör någonting eller inte". Att om det hade varit

lagligt så hade den rådande skulden och skammen hos de som köper inte existerat. Dock trycker hon på att det behövs prioriteringar i sexualbrottslagstiftningen då den enligt henne inte är tillräckligt stark. Hon är rädd att köpare resonerar: “jaja jag åker inte fast ändå så det spelar ingen roll” med den lagstiftning vi har idag. Hon påpekar att hon tycker det är intressant om vad som gör ett beteende okej och vad det är som styr ens handlande därefter, om det är lagen eller moralen.

Ett av citatet ovan säger att det oftast är medelålders män som köper. Det är Peter som syftar till de som köper sex på gatan. Han fortsätter dock med att berätta att det blir vanligare med allt yngre personer som köper sex. Han säger att acceptansen kring det har ökat och att köpandet därför har gått ner i åldrarna hos männen. Främsta anledningen till detta tror han är internet där porrindustrin härjar fritt, något som får sex mot ersättning att inte verka som något större brott. Samma typ av acceptans pratar Tina om. Hon tror att det råder okunskap eller ovilja till insikt hos de som köper, att de helt enkelt blundar för problematiken som sex mot ersättning medför hos säljaren och att det därför är så många som köper sex.

Lisas bild av köparna skiljer sig aningen från de andra experternas vilket skulle kunna bero på att det är just köparna hon träffar i sitt yrke. Hon håller med om att det är främst män som köper sex, men hon menar samtidigt på att det är lika farligt med stereotypa bilder av köparen, precis som det är av säljaren. Att kategorisera köparen till den typiska “snuskgubben” är enligt Lisa bara någonting som skadar. Hon pratar om att även köparen kan känna skam över sitt handlande och att de ofta döljer det för andra, då ett avslöjande kan leda till stora sociala konsekvenser. Hon menar att “man inte vill bli sedd som den mediala bilden av en sexköpare, att bli sedd som en föröware” eftersom de är medvetna om hur Sverige har ställt sig till fenomenet. Vidare pratar hon om att lagens effekt på köparen har varit svag, att den har bidragit till att personer försöker dölja sitt köpande men att de ändå fortsätter göra det. Hon menar också på att lagen för vissa har fungerat som “en extra krydda i det förbjudna” eftersom “det är en tandlös lag, det är ändå inga större risker [med] att åka fast”. Hon menar att de till viss del förhåller sig till lagen, men ännu mer till den offentliga diskursen.

6.3.2 Analys av säljare och köpare

Diskurser kring personer

Enligt Foucault kan en diskurs vid starkt inflytande påverka hur ett fenomen, eller personer, ska betraktas samt behandlas. En diskurs drivs av ett intresse om hur någonting, eller någon, ska regleras med tal och andra rättsliga åtgärder. Vilka intressen som får företräde är enligt Foucault de som kommer från personer med kunskap på området. Därför är det intressant att se till hur experternas diskurs kring personer involverade i sex mot ersättning ter sig, då denna kan tänkas ha en avgörande roll i behandlandet av dessa. Experternas diskurser ställs i relation till två andra auktoritära diskurser som har styrt fenomenet: Den från 1800-talet som fokuserade på disciplin och den från dagens sexköpslag vars fokus är reglering.

När det kommer till hur sex mot ersättning ska regleras med hjälp av rättsliga åtgärder har det förelegat ett drivande, bakomliggande intresse för att få igenom dessa. I den historiska tillbakablicken går det utläsa intressen om att t.ex. minska smitta på 1800-talet vilket stimulerades med hjälp av tvingande kontrollåtgärder för de kvinnor som sålde sex. Intresset om att enbart kontrollera kvinnan och inte den andra parten skulle kunna tolkas som en åtgärd som pekar ut vem som är den avvikande samt för att minska risken att smitta de som köper sex, d.v.s. i huvudsak mannen. Vidare skulle detta kunna peka på att mannens sexuella begär var någonting som skulle tillgodoses. Dessa kontroller upprätthölls genom att ge rättspåföljder enligt lösdrivarlagen till de som uteblev från dem, vilken kan ha bidragit till att synsättet om en självklar sexualitet för mannen blev en assimilerad diskurs i samhället då lagar ofta har en normbildande effekt. Denna diskurs kan tänkas påverka människor än idag.

Ytterligare exempel på ett intresse som har gått i kraft p.g.a. påtryckningar från en organisation med kunskap och som har förändrat diskursen, likt diskursen i Foucaults bok om *Sexualitetens Historia* (1980), är sexköpslagen. Det var kvinnoförbund som arbetade med att få igenom den lag som kriminaliserar köparen men inte säljaren med argument om att det vore orimligt att kriminalisera den svaga parten. Lagen har rötter från Kvinnofridspropositionen som uppmärksammade våldet mot kvinnor och kan tänkas ha drivits fram av ett intresse som härstammar från en försämrad situation för kvinnorna i samhället. Eftersom propositionen lyfter att våld mot kvinnor är ett problem som behöver lagföras kan diskursen mena på att kvinnorna är det mer utsatta könet som behöver skyddande rättsåtgärder. Denna diskurs som propositionen

och lagen kan ha fört med sig, om “den svaga parten” samt att motverka våldet mot kvinnor, kan således ha påverkat den allmänna föreställningen av personer som säljer respektive köper sex, där köpare ses som en förövare och säljare som utsatta personer.

Enligt samtliga experter är det kvinnor som är den främsta säljaren av sex mot ersättning, vilket går emot Länsstyrelsens kartläggning som visar på att det är främst män som säljer sex. Experternas uttalande kan däremot tänkas bekräfta Länsstyrelsens resonemang om mörkertalet samt påvisa att den stereotypa bilden av kvinnan som säljare är den föreställning som fortfarande styr diskursen. Att lagen och den rådande diskursen porträtterar säljaren som en utsatt kvinna som är offer för ojämlikheten är enligt Emma någonting hon själv blir påverkad av. Att hon, trots sin professionalitet, blir påverkad av en diskurs kan tyda på att den är så djupt rotad att den har inverkan även på personer som har möjlighet att bilda sig en annan, egen uppfattning. Emma berättar om lagens kontraproduktivitet och belyser, utöver att den har hjälpt till att uppmärksamma problemet, den diskurs som den har fört med sig om kvinnan som ett utsatt offer. Denna diskurs om ett offer som behöver hjälp kan tänkas lysa igenom i experternas talesätt kring deras arbetsuppgifter. Tina benämner deras yrkesroll som att vara “den utsträckta handen” till de som behöver, vilket skulle kunna vara en effekt av hur lagen porträtterar de som säljer sex. Vidare berättar Lisa om att missbrukare var den grupp som syntes på gatan vilket orsakade att de fick representera alla personer som säljer sex mot ersättning, någonting som kan tänkas förstärka diskursen om en svag person ännu mer. Foucault menar att diskurser kategoriserar företeelser, eller personer, som sedan påverkar föreställningarna om dem. Detta går i linje med det Emma berättar på så vis att en diskurs har tagit över uppfattningen om ett fenomen som egentligen är mycket mer komplext än så.

Både experterna och rapporten *Handlar det om val* samt studien *Tio år med lagen* påpekar att det nästan är uteslutande män som köper sex mot ersättning. Enligt Peter har det emellertid skett en förändring i form av att det blir allt yngre män som köper, någonting han tror beror bl.a. på att acceptansen kring det har ökat. Även de andra experterna pratar om hur sex mot ersättning har försvunnit från gatan p.g.a. sexköpslagen och internet. Det går således att anta att internet och välgjorda eskortannonser har bidragit till att de som befinner sig på dessa sidor inte tycker att sexköp är så farligt. Anledningen till att det är desto yngre män som köper sex skulle eventuellt kunna bero på att det kan tänkas vara fler unga personer som befinner sig på internet. Eftersom

intresset bakom dessa eskortannonser kan antas vara att tillgodose mannens sexualitet, kan de tänkas vara ett bevis på att den tidigare diskursen kring mannens sexualitet från 1800-talet fortfarande lever kvar.

Tinas sätt att tala om sexköpare drivs snarare av en tro om medveten okunskap, d.v.s. att de avsiktligt tar avstånd från lagen. Detta kan tolkas som att de som köper sex har valt att blunda för den rådande normen om att det är oaccepterat och istället håller hårt vid en diskurs som gynnar dem själva, d.v.s. den som tar hänsyn till mannens sexualitet. Lisa tror inte heller att lagen är den diskurs som har störst påverkan på de som köper sex, utan att den offentliga diskursen, d.v.s. den som hörs i media har större inflytande. Hon berättar att män inte vill bli sedda som den typiska "snuskubben" som media porträtterar och belyser att även dem kan känna skam. Detta talesätt kring sexköpare indikerar på en kunskap som Lisas yrkesroll har gett henne, som är mer nyanserad än de andra experternas. Däremot bekräftas denna kamp mellan lagen och normen, eller moralen, när Emma uttrycker en nyfikenhet om vilken av dem det egentligen är som styr en persons handlande. Dessa exempel påvisar hur två diskurser kan stå i strid med varandra. Även om den ena diskursen är mer auktoritär än den andra och på så sätt kan tänkas ha fler anhängare, är det i mångt och mycket personens individuella intresse som driver dess synsätt och agerande.

Enligt flera av experterna är sexköpslagen kraftlös och inte "tillräckligt stark" för att få personer att sluta köpa sex, något som studien *Tio år med lagen* bekräftar då den säger att lagen inte har minskat antalet köpare. Lisa påstår att köpare nu bara gör det i mer dolda former än förut och att lagen i värsta fall snarare kan fungera som "en extra krydda i det förbjudna". Experterna menar att de låga påföljderna är orsaken till detta. Om intresset till sexköpslagen låg i att minska mäns våld mot kvinnor men att den diskursen inte kunde förverkliga detta, kan det antas ligga andra intressen bakom som påverkat lagstiftningens låga straffmätning. Den tidigare diskursen om att mannens sexualitet måste tillgodoses skulle kunna vara så starkt rotad i samhället att fragment av den lever kvar och t.ex. utspelar sig i form av låga straff i ett brott som oftast begås av män mot kvinnor. Ihållandet av den diskursen kan bekräftas med hur Emma berättar om att en del män hon träffat i sitt yrke anser sig ha rätt till att köpa sex, vilket i sin tur skulle kunna bevisa mannens högre position som kan vara orsak till varför de köper sex i större utsträckning än kvinnor. Även Peter uttrycker problematik kring lagen. Han menar att en kriminalisering av att

även sälja sex hade varit nödvändig för att komma åt problemet. Detta intresse kan tänkas drivas av hans yrkesroll som har till uppgift att motarbeta brottet.

Stigmatiserade personer

Vid analyserandet av personer som ägnar sig åt en företeelse som sedan länge har varit oaccepterad och lagförd i samhället, kan Goffmans teori om stigma tänkas vara applicerbar eftersom den beskriver stämplingen av personer som inte passar in. När det kommer till personer som säljer respektive köper sex mot ersättning kan teorin tillämpas på båda parter eftersom de båda avviker från ett önskat beteende i samhället.

Sett till den historiska tillbakablicken och hur personer som sålde sex blev stämplade med psykopatologiska avvikelser som förklaring till deras handlande, samt att de ansågs vara en fara för både sig själva och samhället, går det redan där urskilja stigmatisering enligt Goffmans teori. Även dagens lag, som pekar ut en tydlig förövare och ett tydligt offer, stämplar således personerna som säljer respektive köper sex. Sex mot ersättning är alltså en företeelse som alltid har ansetts oaccepterad i samhället vilket har orsakat att de involverade personerna är lätta offer för stigmatisering.

I intervjun med Emma understryker hon riskerna med att kategorisera individerna som säljer sex mot ersättning utefter deras utsatthet och erfarenhet. Hon menar på att det kan leda till en rivalitet om vem som är i mest behov av stöd. Även rapporten *Handlar det om val* lyfter risken med att ha en för snäv bild av fenomenet då det kan leda till stigmatisering av de involverade personerna. Men trots dessa risker är personer som säljer sex ett enkelt byte för stigmatisering. Den tidigare bilden av dessa personer, som innefattade bl.a. missbruk, placerade hela gruppen individer i samma fack. Även om bilden ser annorlunda ut idag och medvetenheten om att orsaker till att sälja sex varierar blir dessa individer ändå stämplade som avvikande från resten av samhället.

Sex mot ersättning är en oaccepterad handling eftersom den pekas ut med hjälp av lagar och hjälpinsatser för att förstärka samhällets normer. När Emma lyfter lagens kontraproduktivitet i form av att den inte bara har synliggjort den utsatthet som finns, utan även har stämplat individerna som mindre värda, går det att utläsa stigmatisering från båda håll. Att rama in ett problem i samhället med hjälp av en lag tydliggör vad som är rätt och fel, vilket i sin tur

förenklar utpekandet av vem som passar in eller inte. Att lagen stigmatiserar de som säljer sex är någonting som Tina bekräftar. Även om avsikten och intresset med lagen är till för att hjälpa de utsatta samt minska våldet mot kvinnor, kan det tänkas att den istället bidrar till att stigmatisera personer som säljer sex som dubbla offer. Inte nog med att de är i en situation som kan tänkas generera skam, samt att de i huvudsak är kvinnor som redan anses vara det svagare könet, kan det antas att lagen även påpekar att de är svaga och måste räddas av högre instanser.

Enligt Goffmans teori är det inte alltid möjligt för en person att efterleva den rådande normen ifall stigma beror på dess livsomständighet och inte dess faktiska vilja. Tina påpekar att personer som säljer sex aldrig gör det frivilligt utan att de blir utnyttjade av personer som drar nytta av deras livssituation. Detta utnyttjande skulle kunna direktöversättas till det som sex mot ersättning faktiskt innebär, att köparen erbjuder sig att betala för sex till en person som är i stort behov av pengar. Lisa menar på att en persons livssituation är avgörande för vilket handlingsutrymme den har, d.v.s. hur mycket personen kan påverka och begära. Experternas uttalanden och Länsstyrelsens kartläggning som påpekar hur EU-migranter har förändrat bilden av vem det är som säljer sex idag, kan statuera exempel på en kategori personer som redan är stigmatiserad vilket i sin tur kan avgränsa dess handlingsutrymme. Lisa påpekar att personer hitkomna från andra länder exempelvis inte är insatta i det svenska rätts- och välfärdssystemet, vilket kan tänkas vara en faktor som kan påverka deras möjligheter gällande stödinsatser och egna beslut.

Att livssituationer påverkar en persons möjligheter påminner om hur Peter kategoriserar de som säljer sex utefter två kategorier, de som är mer utsatta och de som är i toppskiktet. Med denna kategorisering kan det tänkas medföra det som Emma var rädd för, en rivalitet kring vem som ska få stöd. Genom att benämna att det finns en grupp som är i toppskiktet kan det tänkas att deras utsatthet förmildras, vilket i sin tur skulle kunna leda till att de inte får samma stöd som den grupp som anses vara mest utsatt. Det skulle även kunna tolkas som att den utsatta gruppen måste prioriteras för att samhällets normer ska upprätthållas, då deras stigma är det som syns mest eftersom Peter menar att det är de som står på gatan.

Att sätta in olika hjälpinsatser för att råda bot på ett stigma överensstämmer med Goffmans teori. Polisen är en insats som finns till för att upprätthålla samhällets normer och fokuserar på att eliminera de stigmatiserade från gatan. Socialarbetarna och forskaren i studien kan istället representera det som Goffman kallar för "de visa". Dessa är personer som genom bl.a. arbete

med de stigmatiserade har upprättat ett sympatiskt förhållningssätt till de utsatta, någonting som våra experter har visat sig efterleva. Emma menar på att deras stödsamtal kan vara en lättnad för de som säljer eller köper sex, eftersom de “vet hur det faktiskt kan se ut”. Tina bekräftar denna sympati gentemot de stigmatiserade när hon berättar att de i sitt arbete aldrig vill att de som säljer sex “ska få en känsla av skam” i deras bemötande. När Emma berättar om deras hjälpinsatser påpekar hon vikten av att låta personens egna resurser och drivkrafter ta plats. Men när hon påstår att säljaren är mer “multiutsatt” än köparen, eftersom de är mer resursstarka i sig själva, kan det tolkas som att det är säljarna som är i störst behov av deras hjälp.

Men trots detta behov av hjälp är det många personer som väljer att undan gömma sitt stigma. Detta kallar Goffman för att passera och är enklast för de som inte har ett kroppsligt, synligt stigma, liksom personer som säljer eller köper sex. Eftersom en person med ett stigma oftast blir varse om dess avvikelse från normen kan stigma leda till ett självförakt vilket i sin tur kan leda till att personen vill dölja det, eller passera. Tina pratar om att det åtföljer mycket stigma för de personer som säljer sex och att dessa sällan vågar prata med någon om det. Detta kan tolkas som att de inte vill exponera sitt stigma i onödan då de är rädda för att bli utpekade. Emma lyfter sekretessen de har i sitt yrke men påpekar också de skyldigheter de har, vilka kan tänkas orsaka att en person blir rädd för att söka hjälp och stöd. Att det är få personer, med erfarenhet av att sälja eller köpa sex, som söker hjälp av myndigheter bekräftas av rapporten *Handlar det om val*. Möjligheten att ta kontakt på internet för att sälja och köpa sex istället för på gatan har också bidragit till att det nu är enklare att passera eftersom internet erbjuder anonymitet till personerna. Lisa lyfter att lagens effekt på de som köper sex har varit svag men att de nu försöker dölja det mer. Anledningen till detta kan vara att sexköpslagen bidrog till en ändrad inställning om att köpa sex, som enligt Emma och Lisa ledde till att köparna nu känner skam och skuld över sitt beteende. Nu är alltså även deras beteende oaccepterat vilket kan tänkas medföra att teorin om stigmatisering och dess tillhörande begrepp är applicerbar även på köparen av sex.

7. SAMMANFATTNING AV ANALYS

För att besvara frågeställningen “Hur kan vi förstå dagens sex mot ersättning utifrån experters beskrivning?” samt tillgodose studiens syfte ser vi bl.a. till hur experternas diskurser, lagen och hjälpinsatser påverkar fenomenet. Våra valda teorier har bidragit till perspektiv, begrepp och förståelse om att alla dessa omkringliggande faktorer på olika sätt har bidragit till att det idag sker i mer dolda former än förut vilket i sin tur också har påverkat vem det är som säljer respektive köper sex.

Att förstå experternas beskrivningar

Sett till experternas utläggningar kring fenomenet går det urskilja olika varianter av diskurser, samt att de tar parti som “de visa” enligt Goffmans teori, då deras arbete på institutioner har bidragit till sympati gentemot de som säljer respektive köper sex. Socialarbetarna som har till uppgift att fungera som stöd för de personer som säljer respektive köper sex driver en omvårdande diskurs, polisen som är mån om att motarbeta fenomenet och straffa de som köper sex driver en straffande diskurs och forskaren som i sitt yrke är mer distanserad till fenomenet driver en kunskapsgenererande diskurs. Enligt oss kan dessa olika diskurser kring sex mot ersättning liknas vid de diskurser som återfinns i andra samhällsliga institutioner som t.ex. familjer och skolor. Diskurserna, som har olika bakomliggande intressen vilka återspeglar deras yrkesroller, kan också tänkas rama in experternas kunskaper och arbetsområde.

Att förstå varför förekomsten har minskat på gatan

Att diskurserna kring sex mot ersättning, i enlighet med Foucaults teori, styr de olika insatsernas arbeten mot fenomenet visar sig bl.a. i Peters utläggning om deras brottsförebyggande arbete på gatan. Han hävdar att deras arbete har lett till en minskning av sex mot ersättning på gatan, vilket kan liknas vid det intresse som förelegat i samhället sedan länge om att städa undan fenomenet på offentliga platser för att upprätthålla ordning. Peters beskrivning av vad deras arbete har resulterat i anser vi även tyder på att polisen gärna porträtterar sin yrkesroll som en heroisk insats som ligger i framkant när det kommer till att bekämpa fenomenet på gatan. I den historiska tillbakablicken kan vi se hur sex mot ersättning alltid har reglerats med insatser och lagar för att kontrollera dess förekomst. Polisen, som fungerar som lagens långa arm, delar såklart intresse

med sexköpslagen om att förebygga företeelsen och minska dess frekvens. Vi tror att detta gemensamma intresse främst riktar sig mot gatan eftersom det kan tänkas vara det mest problematiska området då det påverkar den allmänna ordningen och att det är därför polisens främsta fokus ligger där. Bekämpningen av den synliga företeelsen på gatan har enligt experterna emellertid bidragit till att sex mot ersättning har förflyttats till andra platser.

Att förstå varför förekomsten har ökat på dolda platser såsom internet

Enligt samtliga experter är idag internet den främsta platsen för kontaktagande inför att köpa sex mot ersättning, en plats som är ny att arbeta mot för experterna och andra hjälpinsatser. Således kan det tänkas att diskursen har gått från en etablerad om problematiken på gatan där de vet hur de ska arbeta, till en oetablerad om internet, som i sin tur orsakar svagare intressen och kunskaper på området. Denna oetablerade diskurs kan tänkas bidra till att de olika insatserna och experterna inte längre vet hur de ska behandla och betrakta fenomenet och kan därför ha varit bidragande faktorer till att det finns färre insatser samt avsaknad av lagar på området. Dessutom tänker vi att internet kan vara en mindre prioriterad plats än gatan att städa på. Detta eftersom internet ses som en privat plats och förekomsten av sex mot ersättning där inte stör den allmänna ordningen lika mycket som den på gatan. Därmed kan det tänkas att det finns ett intresse från experternas sida att fortsätta arbeta inom de områdena där de besitter mest kunskap. Genom att hålla fast vid sina gamla ansvarsområden kan det tänkas vara enklare för dem att generera ett effektivt arbete med goda resultat som leder till berömmelse. Om de däremot tar sig an nya marker där de till en början misslyckas med att visa goda resultat kan dem riskera att uppfattas som oprofessionella samt okunniga och således förlora resurser.

Att förstå vem det är som säljer sex idag

Bevarandet av etablerade diskurser visar sig även till viss del i experternas sätt att prata om säljare respektive köpare av sex mot ersättning, trots deras avståndstagande från stereotyper och kategoriseringar. Både experterna, den historiska tillbakablicken och den tidigare forskningen pekar på att det främst är män som köper och kvinnor som säljer sex, någonting vi anser påvisar hur mannens sexualitet alltid har ansetts vara något som ska tillgodoses. Även lagen kan tänkas följa dessa diskurser om ett starkare och ett svagare kön eftersom den enligt experterna stämplar säljarna, som då oftast är kvinnor, till ett utsatt offer och på så sätt stigmatiserar henne till någon

som behöver hjälp. Inte nog med att lagen kategoriserar personer som säljer sex har deras beteende ofta skyltts på andra redan avvikande attribut som t.ex. psykopatologiska avvikelser, missbruk eller migrering vilket enligt oss stigmatiserar säljaren dubbelt. Men trots faran med att kategorisera kan dessa tillskrivna egenskaper tänkas statuera bekräftande exempel om att säljandet av sex inte är frivilligt utan någonting som ens livssituation kräver. Olika livssituationer påverkar personens egna resurser som har inverkan på dess möjlighet till att själva sluta sälja sex. Resonemanget om att migranter utgör den främsta kategorin som säljer sex på gatan idag, samt att det är en resurssvag grupp, förstärks genom den uppdelning polisen gör där han kategoriserar säljarna efter deras utsatthet. Han menar på att de som står på gatan, d.v.s. migranterna, är den mest utsatta gruppen och är i störst behov av hjälp. Detta uttalande kan också tänkas rättfärdiga polisens arbete mot problematiken på gatan. Att experterna, liksom historien, har visat sig vara benägna att kategorisera personer som säljer sex, samt att de fortfarande är influerade av de tidigare diskurserna, anser vi är problematiskt. Detta eftersom de inte täcker in alla subjekt vilket kan leda till en rivalitet kring vem som ska få stöd och hjälp att komma ur situationen.

Att förstå vem det är som köper sex idag

Till skillnad från säljaren har inte köparens handlingar skyltts på, eller förklarats, med redan avvikande attribut såsom psykopatologiska förklaringar eller missbruk. Detta kan tänkas påpeka att köparens, d.v.s. mannens, agerande inte ses som abnormt på samma sätt som säljarens, d.v.s. kvinnans. Däremot har sexköpslagen bidragit till att även köparen av sex mot ersättning idag är stämplad som avvikande till viss del då dennes agerande nu är kriminaliserat. Att båda parterna i sex mot ersättning idag är stigmatiserade kan, förutom de insatta insatserna mot problematiken på gatan, ha bidragit till förflyttningen av fenomenet från gatan till internet. Detta eftersom internet förenklar passerandet för en person som vill dölja sitt stigma för andra människor, då det kan beskrivas som en dold plats. Enligt experterna väljer vissa köpare att blunda för den problematik som kommer med sex mot ersättning för att kunna fortsätta med det, vilket kan tänkas vara enklare på internet. Inte nog med att internet kan tänkas fungera som skyggglappar, de existerande eskortsidorna kan påvisa en acceptans kring fenomenet bara genom att finnas till. Att det inte sätts in resurser som motarbetar fenomenet på internet, i kombination med att den lag som finns är kraftlös, kan i sin tur tänkas ha bidragit till att allt yngre personer köper sex eftersom det eventuellt kan tänkas vara de som främst vistas på dessa sidor. Att lagen är kraftlös

tror experterna beror på de låga straffen, vilket vi anser vara ett ytterligare bevis på det fortlevande intresset om att tillgodose mannens sexualitet. Att straffen inte är högre pekar enligt oss på att de som ligger bakom intresset inte tycker att det är ett särskilt allvarligt brott. Detta kan i sin tur tänkas bidra till och froda det som experterna säger, att vissa män anser sig ha rätt till att köpa sex.

8. AVSLUTANDE DISKUSSION

Samtliga experter påpekar att sex mot ersättning är ett komplext fenomen, någonting vi är beredda att hålla med om då vi under studiens gång har insett svårigheterna med att försöka förstå ett så brett och relativt outforskat område. Att enbart studera den heterosexuella förbindelsen var därför till studiens fördel p.g.a. den omfattande komplexitet som fenomenet besitter med dess olika konstellationer. Trots vår medvetenhet om att det finns kvinnor som köper sex och män som säljer sex, samt att företeelsen även kan ske mellan samkönade personer, kändes det således som en naturlig avgränsning med tanke på studiens omfång och vårt bakomliggande intresse. Med detta sagt är vi därmed medvetna om att vårt feministiska perspektiv kan ha påverkat resultatet och förhållningssättet till vårt material i studien. Det har även bidragit till att vi har fokuserat på och skrivit mer om säljaren då vi anser att de behöver tillägnas mer utrymme. Då vi var ute efter att förstå dagens sex mot ersättning och vilka intressen som kan ha påverkat dess utveckling, kände vi att det var av vikt att gå in med ett kritiskt perspektiv för att skapa förståelse över vad som har varit med och påverkat fenomenet.

Som exempel på vidare forskning hade vi velat se fler studier av denna variant med utgångspunkt i fler eller andra städer då denna studie enbart innefattar experters beskrivningar utifrån Malmö. Således kan vi också poängtera att vår studie inte är generaliserbar till hela fenomenet över hela landet eftersom det arbetas med frågan på olika sätt i olika städer. Däremot kan vår studie ändå tänkas bidra med en viss förståelse då vi trots allt uppfyllde en typ av mättnad gällande våra intervjupersoner i Sveriges tredje största stad.

KÄLLFÖRTECKNING

Ahrne, G. & Svensson, P. (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. 2., [utök. och aktualiserade] uppl. Stockholm: Liber.

Arbetsmarknadsdepartementet (1998) *Kvinnofrid* (Regeringens proposition 1997/98:55). Stockholm: Regeringskansliet.

<https://www.regeringen.se/contentassets/1733625e719c43b28f073fa9cdec90f2/kvinnofrid-prop.-19979855>

Becker, H. S. (2008). *Tricks of the trade: yrkesknep för samhällsvetare*. 1. uppl. Malmö: Liber.

Brottsförebyggande rådet (2000). *Förbud mot köp av sexuella tjänster: Tillämpningen av lagen under första året* (BRÅ-rapport 2000:4). Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

https://www.bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f1800019574/1371914731896/2000_4_forbud_mot_kop_av_sexuella_tjanster.pdf

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2., [rev.] uppl. Malmö: Liber.

Douglas, M. (1997) *Renhet och fara: en analys av begreppen orenande och tabu*. Nora: Nya Doxa.

Eduards, M. (2012). *Kroppspolitik: om moder Svea och andra kvinnor*. [Ny utg.] Stockholm: Atlas.

Foucault, M. (1980). *Sexualitetens historia 1 Viljan att veta*. Stockholm: Gidlund.

Goffman, E. (2014). *Stigma: den avvikandes roll och identitet*. 4. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Justitedepartementet (2011) *Skärpt straff för köp av sexuell tjänst* (Regeringens proposition 2010/11:77). Stockholm: Regeringskansliet.

<https://www.regeringen.se/49bb81/contentassets/deb7e6f8c8484bca8ff0ed0f2f179420/skarpt-straff-for-kop-av-sexuell-tjanst-prop.-20101177>

Jämställ.nu (2013) *Genussystem*. <https://www.jamstall.nu/fakta/genussystem/> [2019-05-22]

Kousmanen, J. (2008) *Tio år med lagen. Om förhållningssätt till och erfarenheter av prostitution i Sverige*. I Holmström, C. & Skilbrei, M.L. (red.) Nordiska prostitutionsmarknader i förändring: En inledning. (Rapport TemaNord 2008:604). Köpenhamn: Nordiska ministerrådet, ss. 357-381.
https://www.nikk.no/wp-content/uploads/NIKKpub2008_prostitution_Forskningsrapport.pdf

Leijonhufvud, M., Träskman, P.O. & Wennberg, S. (2017). *Brottsbalken: en kommentar. Del 1 (1-12 kap.) : brotten mot person och förmögenhetsbrotten m.m.*. Studentutgåva 8 Stockholm: Wolters Kluwer.

Mujaj, E. & Netscher, A. (2015) *Prostitutionen i Sverige 2014 - En omfattningskartläggning*. (Länsstyrelsens Rapport: 2015:10). Stockholm: Länsstyrelsen.
<https://www.nmtsverige.se/sites/default/files/prostitution%20kartlaggning%202014.pdf>

Olsson, N. (2011). *Handlar det om val? Sexhandeln via community, chatt och portal*. Malmö: Brottsoffermyndigheten.
https://redenung.dk/files/media/documents/Unge/handlar_det_om_val.pdf

Patton, M. Q. (1990). *Qualitative Evaluation and Research Methods*. Newbury Park, CA: Sage.

Rennstam, J. & Wästerfors, D. (2015). *Från stoff till studie: om analysarbete i kvalitativ forskning*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet (u.å.) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Vetenskapsrådet. <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>